

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 19. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

HIVATALOS RÉSZ.

A m. kir. földművelésügyi miniszter a „Halásztelek-kákafoki halászati társulat” alapszabályait 1903. évi 27,278. sz. rendeletével jóváhagyta.

Magyar-román halászati egyezmény.

Mult hó 28-án nyújtotta be a képviselőházhoz Darányi Ignác földművelésügyi miniszter azon nemzetközi szerződés becikkelyezéséről szóló törvényjavaslatot, melyet a Dunán a halászatnak egységes elvek szerint való kezelése érdekében magyar és román megbízottak ez év elején székesfővárosunkban kötöttek. A szerződés ama szóbeli tárgyalások eredménye, a melyeket ugyanezen megbízottak a mult nyáron folytattak szintén itt Budapesten.

A mióta a halászat kultusza terjed, — sajnos, nálunk még lassabban, sem mint annak közgazdasági fontossága megérdemli — mind többen látják és érzik a vizek egyöntetű művelésének és hasznosításának szükségét Hiszen saját halászatunkból folyó tapasztalatok is bőven igazolják, hogy ezen a téren okszerű és állandó haszon csak ott lehetséges, a hol úgy a halásítás, mint a halfogás egységesen folyik, mert csak ilyen kezelés mellett verhet gyökeret a természetes halászat legfőbb kelléke: a tudatos kimélet és halóvás.

Minél egyezőbb a folyó természete azon halfajok megélhetése szempontjából, a mely halfajok tenyésztésére gazdálkodásunkat alapítjuk, annál hosszabb szakaszán kell természetszerűleg az egyöntetű kezelésnek érvényesülnie. Önkényt következik ebből, hogy több államhoz tartozó egyazon víznél, eme határok megszabásának a bennök élő értékes vándorló halak életmódjához kell tehát igazodni.

A magyar-román halászati egyezményben a súly első sorban a tokfélék (Accipenscroidák) ama jeles képviselőire esett, a melyek a Fekete-tengerből járnak fel hozzánk, illetve tőlünk oda le. Vándorlásuk tapasztalás szerint a folyó derekán túl nem ér, úgy, hogy a jelzett cél érdekében halászatunk fő erének védelmére csupán a magyar, szerb, román, bulgár és részben orosz szakaszok jutnak közelebbi vonatkozásba. Ennek tudatában a magyar korona országai gazdasági érdekeinek védelmét szemelőtt tartó elvek megállapítására már 1891-ben kezdeményezett a magyar kormány tárgyalásokat, azok alapján pedig diplomáciai úton, a külfölddel is megindította az eljárást. Azonban ekkor még ezen államok egyike sem birt halászati törvénnyel, sőt mert a dunai halászat bérbeadására úgy Romániában, mint Szerbiában fönnállott hosszabb lejáratú szerződések is útját állották a tervezett rendezésnek: a részünkrül tett lépéseknek akkoriban nem lett eredménye.

Románia csakhamar pótolta eme törvényhozási hiányokat, úgyszintén a többi államok is,

a minek folytán 1899-ben Románia kezdemé-
gyezésére újból megindultak ez ügyben a tár-
gyalások. Az eredmény most már nem is maradt
el, jeléül annak, hogy általánosan érzett szükség
pótlásáról volt szó. Románia hamarosan meg-
kötötte az óhajtott szerződést Oroszországgal,
Bulgáriával és Szerbiával. Egyedül a mienk késett
addig, a míg külügyi képviselőnk közvetítésé-
vel éveken át húzódó tárgyalások után Darányi
miniszter a szóbeli egyezkedés útjára nem terelte
az ügyet.

Ennek nyomában meg lett a sikere, a mennyi-
ben a megegyezés létrejött. A magyar álláspont
csak annyiban nem érvényesült, hogy az egyez-
ményt nem sikerült — mint szándékolva volt —
a Romániával közös többi folyókra, így az Olt,
Bodra, Tátros, Békás, Tölgyes, stbire kiterjesz-
teni, hanem Románia határozott kívánságára csak
a Dunára kellett azzal szorítkozni. Halászatunk
védelme érdekében így is határozott vívmány-
ként üdvözölhetjük a javaslatot, egyebek között
azért is, mert végre itthon is megszűnik az az
állapot, hogy a Dunának egy jelentékeny sza-
kaszán, a törvény hatályának felfüggesztése foly-
tán, a halászat csak úgy mint régen szabad zsák-
mány tárgya. Értjük a Drávatoroktól Orsováig
terjedő azt a részt, a melyre nézve a törvény
tilalmi intézkedései azért nem alkalmaztattak,
mert a halfogásban sem Horvátország, sem
Szerbia nem korlátozta lakosságát törvénnyel.

A szerződés 13 szakaszban részletes intéz-
kedéseket tartalmaz a halászati eszközök és
fogásmódok meghatározására, a halak és rákok
kiméletére, a tilalmi időre, a különböző halfajok
és rákok fogásának bizonyos méreteken alól való
tilalmazására s ezeknek, valamint friss ikrájuk-
nak árusítására.

E tekintetben az egyezmény határozottan szí-
gorúbb mint a törvény, mert általános s
ezen időre terjedőleg piaci tilalommal kap-
csolatos kiméleti időt szab meg. Az eddig szer-
zett tapasztalatok sokszorosán megmutatták, hogy
az eddigi zsaroló gazdálkodás sokkal mélyebben
gyökerezik a halászságnál, hogy sem az ú. n.
individuális tilalom mellett a halak szaporítása
érdekében nélkülözhetetlen kiméletre számítani
lehetne. Ezzel a társulatok által üzemtervszerűleg
életbeléptetett kéthónapi általános tilalom tör-
vény szerint is kötelezővé válik és pedig az egész
Dunán, hazánkban Dévénytől Orsováig, a kül-
földön pedig egészen a Fekete-tengerbe való
ömléséig.

Értékes halfajainknak ilyen módon való vé-
delme alapos reményt nyújt sikeres szaporodá-
sukra és arra, hogy jövőben a magyar Dunára

sűrűbben jönnek fel a tok és a viza, ama kiváló
halfajok, a melyek régente Komáromon felül is oly
tömegesen fogattak, hogy azok halászata való-
ságos kincsesbánya volt. Eme rendelkezés jelen-
tőségét mi sem bizonyítja inkább, mint az, hogy
Romániában a dunai halfogást ma az állam saját
kezelésében úzi, egyre fokozódó eredménnyel.
Ha tehát nálunk, kivált a legutóbbi időben, fogy
a viza, annak magyarázata első sorban az inten-
zivebbé vált romániai fogásokra vezetendő vissza.
Sajnos, az ottan űzött fogás, illetékes szakem-
berek nyilatkozata szerint, máris meghaladja azt
a mértéket, hogysen természetes úton lehetne
a fogyatkozó halállományt pótolni.

Eme zsaroló gazdálkodásnak végét vetni ne-
künk áll érdekünkben, annál inkább, mert halá-
szat tekintetében annál előnyösebb egy állam
helyzete, minél közelebb esik a tengerhez.

A szerződés egyik pontja a magyar és román
 megbízottak barátságos érintkezését helyezi kilá-
tásba, avégből, hogy a szerződés végrehajtását
kölcsonösen ellenőrizzék és tapasztalataikat kö-
zölve közös akarattal, a cél érdekében szüksé-
gessé váló javításokra nézve javaslatokat készít-
senek. Ez az összeköttetés alkalmat nyújt a
kölcsonös jó viszony ápolására és szilárdítására,
a mi vonatkozásában mindkét félre nézve bizo-
nyára kívánatos.

Nem érdektelen annak a fölemlítése sem, hogy
ezen most becikkelyezés alatt álló nemzetközi
szerződés megkötésénél Magyarország Ausztria
nélkül mint teljesen önálló, független állam sze-
repel s hogy tudomásom szerint ez az első
nemzetközi szerződés, melyet Budapesten tár-
gyaltak, itt kötöttek és ugyanitt fognak ratifikálni.

Am ebből a szempontból is értékes vívmány
a szerződés; de az lesz meggyőződésem szerint
halászatunkra nézve is, — úgy, hogy azok, a kik
velem együtt halászatunk emelését óhajtják,
örömmel üdvözlik Darányi minisztert ezen újabb
sikere alkalmából. Vajha sikerülne a szerződést
minél előbb véglegesíteni is, mert a román tör-
vényhozás már ez év tavaszán letárgyalta és
elfogadta azt s így csak rajtunk áll, hogy mi-
előbb életbe lépjen. Novus.

***

A szerződést tartalmazó törvényjavaslat szó-
szerinti szövege ez:

Törvényjavaslat,

*a dunai halászat védelme és kihasználása tárgyában
Romániával 1903. évi január 31-én kötött egyezmény
becikkelyezéséről.*

A dunai halászat védelme és kihasználása tárgyában
Magyarország és Románia közt 1903. évi január 31-én

Budapesten kötött egyezmény az ország törvényei közé iktattatik.

Ő Felsége az Ausztriai Császár, Csehország királya, stb. és Magyarország apostoli királya és Ő Felsége Rumánia királya jónak találván, hogy a dunai halászat védelme és kihasználása tárgyában Magyarország és Rumánia közt egyezmény köttessék, ebből a célból meghatalmazottaikká kinevezték, és pedig:

Ő Felsége az Ausztriai Császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királya:

Krisztinkovich Ede urat, miniszteri osztálytanácsost a földművelésügyi miniszteriumban Budapesten és Landgraf János urat, műszaki tanácsost. magyarországi halászati felügyelőt;

Ő Felsége Rumánia királya:

Cuciurano Viktor urat, követségi tanácsost és Rumánia budapesti rumán főkonzulát és dr. Antipa Gergely urat, halászati felügyelőt és igazgatót, a földművelésügyi miniszteriumban Bukarestben;

akik jó és kellő alakban talált meghatalmazásaik közlése után a következő czikkeben állapodtak meg:

I. Czikk. A jelen egyezmény hatálya a Dunának kizárólag magyar és rumán részeire s azon mellékágakra terjed ki, amelyek a Dunával egységes egésznek képeznek. Kiterjed továbbá a szóban forgó szakaszok holt ágaira is, amennyiben azok a (Duna) folyam medrével közvetlen összeköttetésben vannak.

A fent említett vizekben a halászat a következő korlátozások alá fog esni.

II. Czikk. Tilos fonalból, vagy más hasonló anyagból készült olyan halászeszközök és szerszámok használ-

lata, melyeknek szembősége nedves állapotban a szem bármely oldalán 4 cm.-nél kisebb.

A dunai hering (*Clupea pontica*) halászatánál ezen szembőség a szem minden oldalán 3¹/₂ cm-ig kisebbíthető.

A szembőség méretének ¹/₁₀ részét meg nem haladó eltérés elnézhető. Az illető kormányok megbizottaiknak előzetes megállapodása alapján, bizonyos fogókészülékek szembőségét meghatározott időszakokra csökkenthetik, de kizárólag kisebb fajú halakra.

III. Czikk. Dynamittal vagy más robbanó, mérgező, vagy kábító szerrel halászni tilos.

IV. Czikk. Tilos a vízfolyásban bármily rögzített, vagy mozgatható halász-készüléket akként alkalmazni, hogy az a vízfolyásból a szélesség felénél többet elzárjon s a vándor halak szabad vonulását akadályozza.

Irányadó a két partot kisvíznél összekötő legrövidebb vonal közepe.

Hasonlóképen tilos több ily eszközt egyidejűleg használni, ha csak ezek a folyó hosszában mérve legalább 50 méternyire nem állanak egymástól.

E rendszabályok oly csatornákra (garla), melyek mocsarakba és tavakba torkolnak, nem alkalmazandók. Az állandó jellegű átkötéseknél (lészák), legyenek azok akár fából, akár nádból, az egyes léczek között a köz nem lehet kisebb mint 3 cm.

V. Czikk. Ivás idején a következő halfajokat tilos fogni:

1. *Acipenser huso* (magyarul: viza, rumánul: morun).
2. *Acipenser Güldenstädtii* (magyarul: vágótok, románul: nisetru).

A hal a rómaiak és görögök asztalán.

— A „HALÁSZAT” eredeti tárczája. —

Irta: *Krenedils Ödön.*

Homér korában és az ősidőben a görögök már ismerik a halfogás mesterségét úgy hálóval, mint horoggal s horgaiknak néhány igen érdekes példánya maradt reánk; a mesterséges haltenyésztést azonban még nem üzik és pedig azon egyszerű okból, mert nem sokra becsülik a halat s az inkább a köznép táplálékát képezi, míg a tehetősebb osztály az emlős állatok husát eszi előszeretettel és pedig nyárson sültve s annak asztaláról hiányozni soha sem szabad.

A halat a köznép szintén nyárson süti, vagy pedig olajban, mert az olajat igen szeretik az ó-görögök s fáját annyira tiszteletben tartják, hogy annak védőjéül Athene istennőt tisztelik.

Később azonban, az ízlés finomultával a görögök asztalán a nagymennyiségű sült emlős állathúst már szárnyas-pecsenye és halmemű pótolja részben és már ismerik a húsok főzését is. Ugyanezt a finomult ízlést találjuk a római tehetősebb polgárok háztartásában is.

A halakkal majdnem egyidőben jelenik meg az ételneműek között a rák, a teknősbéka, a csiga és az osztriga.

Ugyanekkor már a kosárneműek között találjuk a vesszőből font varsát s a lapos halárús kosarat, a melynek alakját a déli vidékek lakói mai napig megtartották s melynek görög neve στυρίς volt. Ugyancsak ezen időtől

kezdve jelenik meg a halastál is, hosszúkás alakjával s a gazdagoknál vert ezüstből vagy aranyból van. Különösen a rómaiak fényűzők e tekintetben és lanx nevű tálaik egy-egy vagyont érnek. Plinius a többek között olyanokat említ, a melyeknek darabja 100—250—500 római font szinezüstöt tartalmazott. De a rajtuk feltalált halak is megfeleltek a tál értékének, mert megesett, hogy egy-egy a flumei piacon ma oly mindennapi barbóniért, ha az a közönségesnél többet nyomott, például két római fontot, úgy annak ára már százakba ment, a négy fontosért 1000, a hat fontosért pedig már 6000 sestertiust fizettek, vagyis több mint ezer koronát mai érték szerint. Az apróbb barboni a köznépnek igen kedvelt eledele volt és nagy kelendőségnek örvendett.

Más finomabb fajta tengeri hal volt még a muraena, egy angolnyszerű halfaj, a melyet különösen a sicíliai partokon halásztak és szintén nagyon drága pénzen fizettek a tehetősebbek.

Kedvelt halfajok voltak még a rhombus és az aurata. Ugyanekkor kezdték a halakat konzerválni úgy olajban, mint sóban és pedig leginkább a Feketetenger partjai mentén, a honnan Görögországban, továbbá a szárd és spanyol partokon, honnan a római birodalomba roppant mennyiségűt szállítottak.

A konzervált halat a görögök τάρικος név alatt ismerték. Mint azt egy pár remekművű reánk maradt tűzhely bizonyítja, a rómaiak különösen, de a görögök is szerették a gőzben való főzést s ezt különösen a halmeműek elkészítésénél alkalmazták előszeretettel.

3. *Acipenser stellatus* Pall. (magyarul: csillagostok, rumánul: pástruga).

4. *Acipenser Schypa et glaber* Gül. (magyarul: fajtok, rumánul: viza).

5. *Acipenser ruthenus* L. (magyarul: kecsege, rumánul: cega) és az *Acipenser* halmem minden faja.

Lucioperca sandra et volgensis (magyarul: fogassüllő, rumánul: sandre, salau).

Cyprinus Carpio L. (magyarul: ponty, románul: crap).

Tinca vulgaris Cuv. (magyarul: compó, rumánul: tauche, lin).

Barbus fluviatilis Agas (magyarul: Barbe, márna, rumánul: bárbeau, mreăna) és a *Barbus* halmem minden faja.

Astacus fluviatilis és *leptodactylus* (magyarul: rák, rumánul: ékrevisse, rac).

Az ívás ideje, amely alatt ezen halfajokat fogni nem szabad: Magyarországra nézve április hó 10-től június hó 10-ig van megállapítva.

Az érdekelt kormányok kiküldötteik megegyezése alapján a felsoroltakon kívül más halfajokra nézve is állapíthatnak meg tilalmi időt.

VI. *Czikk.* Az alább felsorolt halfajokat mindenkor tilos kifogni, ha a következő méreteknél kisebbek:

<i>Acipenser Huso</i>	100 cm.
<i>Acipenser Güldenstädtii</i>	60 „
<i>Acipenser stellatus</i>	60 „
<i>Acipenser ruthenus</i>	35 „
<i>Acipenser Schypa</i> és <i>glaber</i>	60 „
<i>Lucioperca sandra</i> és <i>L. volgensis</i>	30 „

A rómaiak az ilyen gőzben párolt halak mellé való mártások elkészítésében valóságos fényűzést űztek és azok pikánsabbnál-pikánsabb módon kerültek az asztalra, garum, muria, alee és több más néven.

A csigák és kagylók rendéből különösen a reatini, solitani, illiriai és afrikai csigákat kedvelték és a biborkagylót.

A csigákat a konyha részére nevelték és hizlalták, még pedig liszt és mustkeverékkel, a melyet sűrűre befőztek.

Rendes eledelük voltak azonkívül a tengeri sünök (echinus) a melyeknek elkészítési módjáról azonban semminemű feljegyzés sem maradt reánk; de valószínű, hogy úgy ették és készítették el, mint ma a déli partvidékek lakói.

Hogy mennyire kedvelték, különösen a rómaiak a vizek legkülönbözőbb lakóit asztalaikon, azt leginkább bizonyítja Plinius az ő természetrajzának XXXII. 6. 21. részében és lapján, a hol azt mondja, hogy az osztriga minden ételneműnek legdicsőbbike.

Az édes vízi halak körül legtöbbször becsülték a csukát (lupus) és annak tenyésztésére létesítették az első édes vízi halastavakat s ezeknek nyomán keletkeztek azután a sós vízűek is, a melyekben különösen a muraenákat tenyésztették, valamint annak nyomán létesítették lassankint majdnem minden tehetősebb polgár házában a házi halastavakat, illetve tartányokat (piscinae, vivaria piscium), úgy édes, mint sós vízi halak részére.

A halastavakba a vizet csatornákon át vezették s a

Cyprinus carpio és a *Cyprinus* halmem többi faja ..... 30 cm.

Astacus fluviatilis és *Astacus leptodactylus* 9 „.

Az *acipenser* halmem fajtáinál és a rákoknál a hosszúságot a szemtől a fark végéig kell mérni, a többi halfajnál a fej kezdetétől a fark végéig. A megengedett eltérés 10^oo.

Az érdekelt kormányok, kiküldötteik megegyezése alapján, ha szükségét látják, a felsoroltakon kívül más halfajokra is állapíthatnak meg legkisebb méreteket:

VII. *Czikk.* Azokat a halakat, melyek a VI. cikkben előírt méreteknél kisebbek, valamint azokat is, amelyek az V. cikkben meghatározott tilalmi időben fogatnak, azonnal vissza kell dobni a vízbe még akkor is, ha már nem élnek.

VIII. *Czikk.* A szabályos méretünél kisebb vagy ívási idő miatt tilalmazott halakat s ezek friss ikráját (caviar) árúsítani nem szabad.

IX. *Czikk.* Mesterséges hal- és ráktenyésztés, valamint tudományos kísérletezés céljából az illetékes hatóság az V. és VI. cikkekben foglalt tilalmak alól kivételesen fölmentést adhat s ugyanazon célból a II. cikkben tiltott készülékek alkalmazását is megengedheti.

X. *Czikk.* A szerződő felek kormányai — mindegyik a saját részéről — megteszik a szükséges intézkedéseket a jelen egyezmény végrehajtása végett. Minden kihágást saját törvényeik szerint büntetnek és a felügyeletre kellő számu személyzetet alkalmaznak.

Másrészt kölcsönösen fentartják azt a jogukat, hogy amennyiben szükségesnek látják, saját területükön szabadon alkalmazhassanak szigorubb rendszabályokat is.

tavak be- és lefolyásainál sodrony-rostélyzatot alkalmaztak.

Az első halastavat állítólag Licinius Muraena találta fel s melléknevét is onnan nyerte, mert abban muraenákat tenyésztett.

Lucullus, hogy halastava részére mindég kellő mennyiségű és friss tengervizet kapjon, egy a tengerpart mellett elhúzódó hegyhátat vágatótt keresztül s úgy létesített vízvezető csatornát halastavához; mindenesetre igen drágák lehettek ilyformán az ott tenyésztett halak és áruk csakis Lucullus nevének és hírének felelhetett még.

A nagy szónok, Hortensius a nápolyi tengerpart mellett fekvő hires Bajae nevű római fürdőhely közelében építtetett egy nagy halastavat s annyira szerette a benne tenyésztett muraenákat, hogy Plinius tanúsága szerint (XI. 55. 81.), keserű könnyeket hullatott midőn egy szép példánya eldőglött.

Drususnak is volt muraenás tenyésztava s a halak ak, neje Antonia oly bolondja volt, hogy kedvenez példányaira arany fülönlüggőket aggatott s azokat teljesen magához szelidítette.

Sergius Arata, ki melléknevét szintén haltól nyerte és pedig az oralia nevű tengeri haltól, a mely inyencz falatját képezte: volt az első, a ki osztrigás tavat (vivaria ostrearum) építtet és abban oly nagy sikerrel tenyésztett osztrigákat, hogy csakhamar számos követőre akart.

Házi halastavak számtalan nyomait találjuk úgy Italia, mint Görögország földjén ma is; de ezek már mind csak mint romok maradtak reánk, mint holt emlékek, a me-

XI. Cikk. Mindegyik szerződő fél kormánya külön megbizottat alkalmaz. E megbizottak közölni fogják egymással kormányaiknak az egyezmény hatálya alá eső vizekre vonatkozó rendelkezéseit és időnként találkozni fognak újabb rendszabályok tanulmányozása s javaslatba hozatala végett, valamint oly czélből, hogy az egyezmény szigorú alkalmazását ellenőrizzék.

XII. Cikk. A jelen egyezmény a megerősítő okiratok kicserélésétől számított három hó múlva lép hatályba és ettől a naptól öt éven át marad érvényben.

Ha tizenkét hónappal a jelzett időszak lejártá elött a szerződő felek egyike sem jelenti ki, hogy az egyezményt megszüntetni kívánja, az egyezmény azon naptól számítandó egy évig marad érvényben, amely napon azt a szerződő felek egyike, vagy másika felmondja.

XIII. Cikk. A jelen egyezmény meg fog erősítettetni és a megerősítő okiratok, mihelyt lehetséges, Budapesten ki fognak cseréltetni.

Minek hitelcül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláírták és pecsetjeikkel ellátták.

Kelt Budapesten, 1903. január 31-én (egyezerkilencszáz három évi január hó harminczegyedikén) két egyenlő példányban.

(P. H.)

Krisztinkovich

(P. H.)

Victor Cucurano

(P. H.)

Landgraf.

(P. H.)

Dr. Gr. Antipa.

lyeknek pezsgő életet csak a történetirő betűinek nyomdokán haladva tudja képzeletünk maga elé varázolni.

Maradtak azonban élő nyomok is reánk e korból, a melyek csalhatatlan bizonyítékai a mondottaknak.

Görögországban és a Fekete tenger vidékén, valamint a Duna deltáiban ma is divik a régi módon besózott hal, a melyet az északi vidékek lakói nem ismernek, valamint nem ismerik a nyárson sült, az olajban sült halakat, a délvidékiek nyomán ismerték meg az osztrigát és számtalan más vízi állatok lehetőségét, de koránsem fogyasztják a különlegességeket oly mértékben, mint a közép-tenger vidékének lakói.

Páratlan mértékben maradt fenn azonban az inycenzség Itáliában, de különösen Nápoly és Szicília környékén, a hol nem csak a tehetősebb, de a legalacsonyabb néposztály is, éppen úgy, mint Romulus és Remus-tól leszármazott őseik, összeeszik a tengerek és folyók mindenféle képtelen állatát, a melytől az északi vidékeknek lakói megborzadnának.

A történetirő azonban nem borzad anyyra s nem itéli el izlésüket, mert tudja, hogy tradícionálisan, apáról-fiura szállott át náluk az izlés, s azt segítte a mai nemzedékben megrögzíteni a nyomor, a melynek legméltóbb képe Nápoly, az ő 3/4 millió lakosságával, kik körül 1/2 millió az idegenek borraivalóiból él s bizony szerencséje, hogy gyomra megbir mindent a mit szemé meglát, mert különben éhen halna meg.

Állítás és valóság.

A „Magyarország“ ez évi május hó 23-i száma „halasgazdaság“ cím alatt egy cikket hoz, a melynek rövid foglalata az, „hogy a vezető körök közönyösek a halasgazdaság iránt, mert legfeljebb annyit tesznek, hogy haltenyésztelepekre költik a pénzt, holott pedig a fősúly az ártéren pusztuló halivadék megmentésére volna fektetendő“.

Azt tartva, hogy a napisajtó azzal foglalkozik legszivesebben, a mi olvasóközönségét érdeklí, részemről örömmel látok minden a halászatra vonatkozó közleményt, mint a közönség érdeklődésének jelét. Felette alkalmas eszköz ez arra, hogy mentől többeknek figyelme rátereltessek egy olyan termelési ágra, a melyeknek üzésére legjobb meggyőződéseim szerint a természetszabta előfeltételek közül egyet sem nélkülözünk s a mely ez okon teljes mértékben alkalmas, hogy mezőgazdaságunk keretében idővel jelentékeny jövedelem forrásává váljon.

Eléggé bizonyítja ezt különben máris az, hogy az eddig létesült tógazdaságok között egy sincs, a melyiket megszüntettek avagy csak redukáltak volna, de annál több az olyan, a melyiket éppen jövedelmezősége miatt utólagosan tágitottak s amely alkalmat adott újabbak keletkezésére. Kivált a legutóbbi 4—5 év alatt oly örvedetesen szaporodott a ponty- és süllőtermelésre alapított tógazdaságok száma, hogy ma már 103 helyen folytatnak ily gazdaságot közel 12,000 k. holdon. Évi termésük meghaladja a 10,000 métermázsát, azok értéke pedig jóval az 1 millió koronát. Am ha megemlítem, hogy ezen tógazdaságok kizárólag az állam közegeinek közreműködésével létesültek, eléggé rámutattam arra is, hogy cikkkirő éppen nem elegendőképpen tájékozta magát a tollára vett ügynek ezidőszerinti állásáról s hogy bizony éppen nem jogosult az a félre nem érthető kicsinylés, melylyel az eddig haltenyésztelepek működéséről és hasznáról szól.

Közigazdasági szempontból annyi eredményük már is van, hogy vagy 5 év óta egyetlen csehországi ponty sem jut hazai piacunkra, sőt ennek ellenében egyes dunántúli termelők egyenesen Bécsbe szállítják termékeiket, jeléül annak, hogy halaik kiváló minősége a régi keletü csehországi tógazdaságok termékével is sikeresen versenyez. Hogy eddig termelésünk révén a halarak nem csökkentek eléggé s így nélkülözzük azt a klasszikus hasznót, melyet mindazok óhajtvá várnak, kik a halban köztáplálékot keresnek, az kétségtelen. Tagadhatatlan, hogy a halak drágán kelnek, sokkal drágábban mint a marhahúshoz viszonyított tényleges tápértékük mellett indokolt. Igen, de ennek az az oka, hogy a halhús iránti kereslet emelkedett, sőt folyton emelkedik most is. A halfogyasztás ugyanis ma általánosabb, mint volt a multban, mert az egyre tökéletesülő és szaporodó forgalmi eszközök révén ma oda is eljut a hal, a hová azelőtt a tengelyen való szállítással nem juthatott el.

Az árképződésre nézve ez oly fontos tényező, a melyik miatt egyhamar hiába számíthatunk a halarak apadására. Nézetem szerint ezután is még hosszú időn át luxus-cikk marad a jobbfejta hal, mert hiszen, ha ára csökken, jelentékenyen fokozódik a feléje forduló kereslet, a minek hatása megint csak az, hogy az árak mindaddig érezhetően alá nem szállhatnak, a míg a keresletet a kínálat kielégíteni, sőt fölözni képes nem lesz. Igen, de ehhez óriási területek termése igényeltetik, sokkal több, mint a mennyi természetes vizeinkből tellik! Nevezetesen ne feledkezzünk meg arról, hogy halaszvizeink ősi jellegének gyökeres megváltozása miatt ma már távolról sem teremhetnek annyi halat, mint adtak a múltban, mert egykori halbőségük élettani indoka éppen az említett ősi jellegben gyökerezik. Haladó kulturánk folytán a vízhasználatok úgy számra, mint intenzitásra napról-napra emelkednek, a minek pedig az a következménye, hogy nemcsak a halak szaporodására alkalmas helyek pusztulnak, de rohamosan fogy a halaknak való természetes táplálék is.

Ime a halak életviszonyainak eme folytonos rosszabbodása állítja előtérbe annak a szükségét, hogy a természetes halászat mellett a mesterségesre is kellő figyelemmel legyünk. Am a mi az elsőt illeti, annak a fejlődése sem nélkülözte a hivatott tényezők ápoló és gondozó kezét s legfeljebb csak czikkiró nem méltányolta azt eléggé. A vezető körök ugyanis a törvény végrehajtásában, a mint a halászati jogok körül fennállott bizonytalanságok tisztázva voltak, legelső sorban érdekképviselőket akartak a halászat részére szervezni, mert hiszen, mint általánosan ismeretes, azt sem a hatóságok, de magok a tulajdonosok sem becsülték semmire. Mint termelési ág nál, a törvény arra vetette a fősúlyt, hogy ápolása és gondozása lehetőleg a helyi viszonyok szerint történjen. Eme feladatot pedig a törvény a halászati jogtulajdonosokból alakult halászati társulatokra bízta. Eddig 57 ily szervezet létesült, a melyeknek kötelékébe utalt 254,000 kataszt. holdnyi vízterület immár valamennyi nagyobb folyót és tavat felöleli.

A törvény az autonom szervezettel fölrüházolt eme társulatokban alkotta meg ama szerveket, a melyek a legtermészetesebb alapon: az *önérdek* alapul vételével jogosítottak és képesítették arra, hogy a halászok értékének fokozásához igényeltető eszközöket — álljanak azok akár a gyakorlatot érintő korlátozásokból, akár pedig az intenzívebb kihasználásra irányuló befektetésekből, — egytől-egyig alkalmazhassák.

Bizonyos, hogy a halászati társulatok eddigi tevékenysége még sok kívánni valót hagy hátra. Pedig nem szabad felednünk, hogy a régi, a törvény előtti korlátlan zsaroló gazdálkodás megtöréséről van szó s a lanyhaság ennél a munkánál egyértelmű a semmittevés. Eredmények csak ott vannak, a hol az egyesület vezetősége teljes mértékben rátermett arra a nagy

munkára, melylyel a társulat feladatának megoldása jár. Szerencsére ilyenek is vannak. Így csak általánosságban kívánom megemlíteni, hogy a legtöbb társulat területén van már *kiméleti hely*, azaz a halak ivására és a halivadék fejlődésére alkalmas olyan hely, a hol a halászat állandóan szünetel. Egyes társulatok mesterségesen is létesítettek *ivadéknevelő* telepeket. Így a Soroksári Dunaági h. t. Sziget-Becsén, a Fajszt-Battai h. t. Tolna mellett, a Borsodi h. t. Szederkényben és Tiszakesziben, a Balatoni h. t. Siófokon stb. Több társulat sikerrel rendezte ezenkívül a kubikgödörökbe és az ártérre jutó ivadék halászhátásának kérdését s lelkiismeretesen gondoskodik az ott megrekedő apróhalaknak az anyamederbe való visszahelyezéséről. Így rendszeresen halásztalja ezen anyagot a Csongrád-szegedi, a Szolnok vidéki felső, a Záhony-czigándi stb. halászati társulat s hogy minő eredménnyel az, legjobban kitűnik a Csongrád-szegedi társulat tevékenységéből, a melynek kubikgödreiből az elmúlt évben mintegy 80 m. halivadék került vissza a Tiszába.

Hogy pedig e tekintetben sem terhelhető a kormány mulasztással, amint azt czikkiró gondolja, elég rámutatni arra, hogy már 1890. év tavaszán hívta fel az érdekeltek figyelmét a kubikgödörök teljes lecsapolásának szükségességére s nem mulasztotta el a rendelkezésére álló eszközök felhasználásával ezt a kérdést a lehetőségig düllőre vinni. Ott, a hol a lecsapolás nem volt eszközölhető, vagy a czállal arányban nem álló áldozatok árán érhető csak el, a halászati társulatok útján gondoskodik ezek rendszeres kihalászásáról, megtérítvén költségeiket. Hasonlóképpen segedelmezi az ártéren megrekedő halak kihalászását végző társulatokat és magánosokat is, sőt arra nézve is idézhetek eseteket, a midőn az ilyen ivadékot saját közegei által helyeztette át a folyóba.

Arról azonban, hogy minden kiöntéshez egy állami felügyelőt állítson — mint a hogyan ezt czikkiró óhajtja — szó nem lehet. Nevezetesen a kiöntések legtöbbször magántulajdont képeznek, a hol az állam nem halásztathat tetszése szerint. De meg több is a kiöntés, hogy sem állandó személyzet alkalmazásával czélt érhetne, különösen akkor, a mikor az áradások is nem minden évben ismétlődnek. A mikor tényleg van árvíz s ez az ivás idejére esik, az a fő, hogy az érdekeltek, a halászati jogtulajdonosok saját jól felfogott érdekükben mindenkor résen legyenek s mentsenek, a mi megmenthető. Ebbeli munkásságuk honorálásától a kormányhatóság sohasem zárkózott el eddig és nem zárkózik el a jövőre sem, miáltal olcsóbban lesz megvalósítható az ártéren visszamaradó ivadék megmentésének kétségkívül nagyon fontos ügye.

Úgy vélem, az elmondottak eléggé láttatják az intéző körök tervszerű és tudatos tevékenységét. Czikkiró is meggyőződhetik a közölt adatokból, hogy az általa felvetett eszme már régen a megvalósulás stádiumába

jutott. Ám, hogy nincsenek olyan eredményei, a minőket ő is, én is és velünk együtt nagyon sokan óhajtanak, annak bizony sok oka van. Ezek között legelső helyen áll a nagyközönség érdeklődésének hiánya, mondhatnám *közönye*, továbbá az eddigi eszközök túlszerű mértéke. Az elsőt megtörni, az utóbbiakat pedig fokozni, ez az a feladat, melynek sikeres megoldásán vállalva munkálkodnunk kell; s a melynek nyomában halászatunk felvirágzása gyorsabb tempóban várható.

L— —s.

~~~~~

Halvám.

Lovrekovits Ferencz úr, a gróf Chottek-féle futtaki uradalom halászatának bérlője, a következők közlésére kért fel bennünket:

Tisztelt Szerkesztőség!

Az Országos Halászati Egyesületnek f. é. május 16-án Budapesten tartott közgyűlésén a vámkérdésben azt az indítványt tettem, hogy sürgősen szükséges nemcsak az élő és friss, hanem a besózott (száritott) halakat is egyenlő vámtétel alá vonni. *Széchenyi* Imre gróf, az Országos Halászati Egyesület elnöke azt felelte, hogy indítványom tudomásul vétetik.

Ezrek nevében, kik a halászáttal foglalkoznak, oda irányul a kérelmem, hogy az Országos Halászati Egyesület ne hagyja figyelmen kívül ezt a nagyon is fontos indítványomat, hanem figyelmeztesse reá a magaskormányt, hogy érdekeink úgy a friss, mint besózott (száritott) halak külföldi bevitelével szemben kellő védelemben részesítsenek.

Indítványom indokai a következő alapokon nyugszanak:

1. Az al-Dunán, vagyis Mohácstól lefelé még csak néhány évvel ezelőtt is, óriási mennyiségben produkáltak besózott (száritott) halakat, melyek akkoriban nagy és jelentékeny fogyasztási cikket képeztek.
  2. Az óriási külföldi bevitel következtében a besózott (száritott) halak cikke nálunk teljesen lehetetlenné vált, minthogy a halak konzerválásának költségeit sem vagyunk képesek megkapni.
  3. A halak külföldi bevitel országonkban igen nagy károkat okoz.
  4. Szükség esetén igen gyakran szállítunk olyan halakat, melyek besózásra (száritásra) szánvák. A következmény azonban azt mutatja, hogy a vevő az ilyen cikkekért semmit sem fizet, vagy pedig az egész szállítmányt hivatalból elkoboztatja s az egész szállítmányt a friss és egészséges halakkal együtt megsemmisíti, mi által a tenyésztő kétszeres kárt szenved.
  5. Ha azonban mindezek a bajok be nem állanak, úgy a vevő a halpiacon annak a veszélynek van kitéve, hogy félre vezették és friss halak helyett rossz és élvezhetlen halat vesz. Igen gyakran panaszkodnak a vevők és kérdik, mi az oka annak, hogy a hal teljesen izetlen? Főoka fent említett körülményekben rejlik.
- Hogy tehát mindezen alapos bajok eltávolíttassanak, összes társaim nevében még egyszer kérem az Országos Halászati Egyesület t. igazgatóságát, hogy — még mielőtt Oroszországgal és Romániával a kereskedelmi szerződések megkötetnének — ezen fontos és életbevágó ügyet az arra legilletékesebb helyen pártolni és a magas kormánytól kieszközölni kegyeskedjék, hogy a külföldről bevitt friss, élő és besózott (száritott) halakra métermázsánként 40 K. vámot állapítson meg.

Ujvidék, 1903. június 4.

***

Egész terjedelmében közöltük Lovrekovits úr levelét, jólehet nem mindenben értünk vele egyet. Hazánk halak dolgában tudvalevőleg ma még behozatalra szorul, mert saját termése nem képes a jelentkező szükségletet fedezni. Eme behozatal daczára, a hal ára sokkal nagyobb, mintsem tápláló értékének alapul vételével lenni kellene. A vám tehát nemcsak a termelő, de a fogyasztó szempontjából is méltánylandó, mert hiszen ennek kell azt viselnie.

Míg a fogyasztók a vámentességet követelik, addig ezzel szemben a termelő érdeke az, hogy terméke saját piacainkon a külföldi áruval szemben hátrányban ne legyen. Nézetünk szerint is teljes joggal követelheti a termelő, hogy saját termelésünk a külföldivel szemben védve legyen. A kérdés tehát az, milyen mértékű legyen a védelem? Szerintünk erre nézve az egyazon minőségű áru előállításának költsége közti különbséget szolgáltatja az egyedül helyes alapot.

Mert ha a román vagy orosz halat ugyanazon vámmal terhelem, mint a mennyivel ők olcsóbban termelnek mint mi, saját termelésünk okvetlenül sikerrel versenyezhet az övékével, mert árújuk részint élve hozható piacra, mindenesetre pedig a szállítás körül felmerülő nehézségek miatt, olcsóbban és biztosabban is, mint amazoké.

Ennél nagyobb vámtétel oly praemiumot jelentene a termelő javára a mely indokolatlanul sújtja a fogyasztót s bizonyára nagyon is hozzájárulna ahhoz, hogy a hal mindenkorra luxus-cikk maradjon.

Különösen áll ez ama olcsó árura nézve, melyet a sózott hal képvisel s a mely tudvalevőleg hazánk népességének olyan rétegeit érintik, a kik egyedül eme halakban élveznek húsnumú táplálékot. Ezekre nézve különként 40 fillérrel drágítván meg a sózott halat, bizonyos hogy olyasmit teszünk, a miáltal tőlük egészen elvonjuk azt. Egyébként megemlítjük, hogy illetékes helyen értesültünk, miszerint *Széchenyi* Imre gróf az Országos Halászati Egyesület elnöke a kormányhoz intézett emlékiratában nem mulasztotta el erre a kérdésre is ráutalni s az illetékes tényezőkhöz figyelmét felhívni.

Szerkesztő.

~~~~~

—o TÁRSULATOK —o

Az „Esztergomi halászati társulat“ a közel múltban Esztergomban tartott rendes évi közgyűlésén mindenekelőtt arról számol be az évi jelentés, hogy az orvhalászat ehelyütt megszűnt és a társulat működésének az a baj többé gátat nem vet. A fogassüllő ikrák eddigi kihelyezése a hozzá fűzött reményeknek teljesen megfelelt, mert az értékes halfaj szaporodása ma már az egész vonalon szemmel látható. A múlt évi számadások szerint a 766 kor. 80 fillérnyi bevétellel szemben 207 kor. 80 fillér kiadás merült fel, úgy hogy a társulat ez idő szerint 559 K. vagyonnal bír. A jövő évi költségelőirányzat megállapításával kapcsolatosan a tagok évi járulékát 4 fillérben állapította meg a közgyűlés. Végül a halállomány szaporítása érdekében a közgyűlés megbizta az elnökséget, hogy a muzslai holt Dunát szerezze meg s e végből lépjen érintkezésbe az illető jogtulajdonosokkal. Eljárásának eredményéről pedig a közgyűlésnek tegyen jelentést mielőbb. A tisztújítás során elnökül *Wimmer* Imre polgármestert, alelnök-igazgatóul pedig *Geiger* Ferencz uradalmi tisztartót 3 esztendőre újból egyhangulag megválasztották.

k.

